

ЗАМАН

Газета издається на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

«Ана махтаулукъну» майгалы бла бирге «Газельле» да

2 бет

Элни даражасын кётюргенлени
тийишлисичакёргендилеэ

4 бет

Власть органланы арасында -
кыйматлы байламлыкъла

2 бет

Кеслери да саугъаланнгандыла,
башхаланы да сыйлагъандыла

3 бет

Низамны кючлендириуге
юлюш къошханлары ючюн

4 бет

Чингизни бийиклиги

9 бет

Атын иги бла сагъыннгандыла

10 бет

Хайырлы шефлик

10 бет

Афганлыла аскерчи
менглерин унутмайдыла

12 бет

ШАГЫРЕЙЛЕНИУ

Власть органланы арасында - кыйматлы байламлыкыла

КМР-ни Башчысыны куулугун толтурган Юрий Кокков тунене Къабарты-Малкъарны Парламентини депутатлары эмда Аппаратыны куулукчулары бла танышханды.

Жыйылууну ача, Парламентни Председатели Чеченланы Ануар Тюбешиу Юрий Александровични башламчылыгы бла кууралганын айтханды. Спикер депутатла жашауну хар сферасын айнауна себеплик этген законла жарашдырганларын да чертгенди. «Болсада жашуа жеринде турмайды, заманын излемлерине тийишлилик ала да турлендиргенлей турдыла», - дегенди.

Чеченланы Ануар республиканы экономикасы арт жылда алга барганын, бюджет сферادا ишлегенлини хаклары кебейтилгенин, битеу социальный борчла тамамланганларын да белгилегенди. «Бу шартла уа республика мындан ары да айнырыгына ышандырадыла. Болсада республикада жашаган хар адам да иги жанына торленимени эслер ючюн а, алыкка кеп зат этилге керекди. Мындан ары да Къабарты-Малкъар тутучу айныр, Россейни башха регионларына юлгю болур

ючюн куулубуздан келгенни этерге борчлубуз», - дегенди. Ол муратлага жетер ючюн а, спикер оюм этгенича, республикада битеу власть органла да биригип ишлерге тийишлиди.

Аны Юрий Кокков да дурус кергенди. Бу тюбешиу да КМР-ни Башчысыны, Правительствону эмда Парламентни араларында байламлыкыла кыйматлы этиюну хайырлы амалларын табар мурат бла кууралганды, деп чертгенди.

Юрий Александрович кеси да Парламентни эки чакырылууну депутаты болганын эсгергенди. «Бюгон эрттеден таныган адамларымы, жангы депутатланы да керюрге ыразыма. Ишигиз кыйын эмда жууаплы болганын иги аныглайма. Мен да сизни болушлугуызга ышанам. Республиканы Парламенти хайырлы ишлегенине уа кыбыл керюлген законланы саны шагьатлык этеди. Ала адамлага бек керек болганларына ишелигим жокуду. Заман кыйын болганлыкыга, сиз чыгарган законла жамауатны чам-

ландырмагандыла, кыагуала туудурмагандыла», - дегенди.

Кеп болмай республиканы законла чыгаруучу органы кесини юбилейин белгилегенин эсгерип, ол парламентарийлени алгышлаганды. Мындан ары да ала халкыны кыолайлыгын игилендируге бурулган ишлеринде жетишимле тежегенди.

Юрий Кокков депутатлага ачык болганын, аладан да болушлук саклаганын, ала бла дайым да кенгеширгенди да айтханды. «Не букьдирлугу барды, мени боюнума уллу борчла салынгандыла. Республиканы айнауу бла байламлы кесими энци кез кыарамым да барды.

Бек алга уа, мен акыл этгенди, Правительствону ишин жангыча куурарга тийишлиди. Аны модернизациясы башланганын айтырчады. Парламентни структурасына да кыарарга керекди. Мен сизни ол жаны бла не турлюу предложениагызын да сюзерге хазырмын», - дегенди.

Сезюню ахырында Юрий Кокков власть органла тюзюк бла ишлеселе, халкыга ачык болса, адамланы жанындан ышануулук да анга керек болушлук чертгенди.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

БАГЪА БИЧИУ

«Ана махтаулукуну» майгалы бла бирге «Газельле» да

Беш эм андан да кеп сабий ёсдюрген аналаны сауғалауга аталып Правительствону юйюнде бардырылган кууанчы жыйылыуда элли бир анандан аксине - онушар сабий ёсдюрген Мготлова Хауа Лостанбиевнага бла Стальмакова Людмила Павловнага «Ана махтаулукуну» майдалы бла бирге «Газель» машинала да берилгенди. Къалганла уа майдаллары бла бирге 10 мингшор сом алгандыла. Аланы араларында 8-шер сабийлерни болган Ахматланы Анжела, Гергюкваны Надежда, 7-шер бала ёсдюрген Отарланы Зурит, Мокьсаланы Нина эмда Эрнстауланы Асият, алтауланы аягы юсюне салган Толгурланы Людмила бла Лафишланы Асият, 5 сабийли анала Созайланы Аминат, Уналаны Мадина, Бёзюланы Ураланы Жаниканы Мадина да болгандыла.

Алагъа сауғаланы Къабарты-Малкъарны Башчысыны куулугун болжаллы халда толтурган Юрий Кокков кеси бергенди. Аланы алгышлай, ол бу кыйын кезиуде анча сабийни ариу кылыкыла, Ата

журтларына, республикага, халкларына жарача ёсдюрген тиширыула не уллу махтауга да тийишлиди деп, ыспас этгенди. «Сизни жарсыуларыгыз кеп болганларын да билебиз. Бизде болушлук керек болган 3 мингден аслам юйюр барды. Ма аланы жашауларын игилендирир ючюн, битеу болган онгларибызны хайырларырга кюрешрикбиз», - дегенди.

Майдаланы берип бошагандан сора уа республиканы таматасы былай айтханды: «Билемизиз, сизге кыарат турама да, барыгызын да бетлеригизден огурлулукуну норуу урады. Эштада, алай болмай да амалы жокуду. Жаланда алай тиширыула базынырыкдыла анча сабий табып ёсдюрюрге.

Мен, бюгон сизге алгыш эте, кыаралны, республиканы оюучулары, башхала да сизни аныларларын, не жаны бла да эс тапдырыларын тежейме. Проблемаларыгыз болганларына сёз да жокуду, сиз тынгылап турганлыкыга кыа. Алай сизни башгыгызга кыаты болганыгыз, чыдамлыкыгыз, тезюмлюгюгюз,

жигитлигиз окъуна деригим келеди, не уллу кыйынлыкыладан да бет жарыкыла кутулурга болушуркларына бир да ишеклигим жокуду».

Аналаны атларын да Прохладныйден Людмила Стальмакова, Элбрусдан Ахматланы Анжела, Зольск райондан Дугулева Светлана селешгенди эмда республиканы башчыларына алагъа берген сый-намыс ючюн жюрек ыразылыкларын билдиргенди. Черек райондан устз Толгурланы Людмила уа Юрий Кокковну бетинде республиканы битеу оюучуларын, сауғаланган тиширыулары да келе турган Жангы жыл бла алгышлагандан сора жер жюсюню битеу аналарына атап Кууылланы Къайсынын «Бир заманда да жияласынла сабийле» деген назмусун окуганды.

Ахырында КМР-ни Башчысыны куулугун болжаллы халда толтурган, башха оюучула да сауғаланганла бла бирге алгыш аякыла кётюргенди, бирге суратха да тюшгенди.

ЮСЮПЛАНЫ Галина.

ЖАНДАУУРЛУКЪ

Тилеклерин толтургандыла

Нарткъалада алтымшдан артык сабий Къар Аппагъа жазгъан пильсомларында айтылган, алырга суйген сауға кюллу болгандыла. Бу хычыун жумуш Урван району билим беруу управленийсында эм администратциясында ишлегенли хайырындан этилгенди. Ала «Сабийлеге кеси ыразылыкыгыз бла» деген проектни чеклеринде «Умула толадыла» деген акция курагандыла.

Къураучула сахарны онёрт предприятиясына бла организациясына кыагытла жибергенди. Была уа барысы да, халалла, ахшыла болганларын ачыкларга кюрешгенча, сабийлени муратлары толурча этгенди. Култураны юйюнде алагъа жомакылы атчыкыны юсюнден байрам ингир да курагандыла.

Аны ахырында уа гитчеклиге саклаган сауғ-

аларын бергенди. Аланы ичинде велосипедле, сотовый телефонла, гитжиле, интелективный жомакыла да бар эдиле. Сабийлени кебюсю уа кеслерини эгешчилерине бла кыарындашчыкларына конфетлени, кыалчланы сауға этерге суйгенлерин билдирген эдиле да, алагъа да таты ашарыкыла берип кууандырылгандыла.

Бизни корр.

Къабарты-Малкъар Республиканы Терроризмге кыажу комиссиясыны кууумун куулукылага керек кыбыл этиюну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

1. Къабарты-Малкъар Республиканы Терроризмге кыажу комиссиясыны кууумун куулукылага керек кыбыл этерге.

2. Бу Указланы кючлерин тас этгенге санарга:

«Къабарты-Малкъар Республиканы Терроризмге кыажу комиссиясыны кууумун кыбыл керююну юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2010 жылда 29-чу ноябрьде чыгарылган 156-УП номерли Указын;

«Къабарты-Малкъар Республиканы Терроризмге кыажу комиссиясыны Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2010 жылда 29-чу ноябрьде чыгарылган 156-УП номерли Указын;

«Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2010 жылда 29-чу ноябрьде чыгарылган 156-УП номерли Указын»

керюлген кууумуна тюзетиуле кийириуну юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини 2011 жылда 5-чи августда чыгарылган 120-УП номерли Указын;

«Къабарты-Малкъар Республиканы Терроризмге кыажу комиссиясыны Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2010 жылда 29-чу ноябрьде чыгарылган 156-УП номерли Указын»

3. Бу Указ анга кюл салынган кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны куулугун болжаллы халда толтурган Ю. КОКОВ.
Нальчик шахар, 2013 жылда 25-чи декабрьде, №233-УГ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2013 жылда 25-чи декабрьде чыгарылган 233-УГ номерли Указы бла кыбыл керюлгенди

Къабарты-Малкъар Республиканы Терроризмге кыажу комиссиясыны куулукылага керек кыбыл этилген

КЪАУУМУ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы (Комиссияны председатели)

Россей Федерацияны Къоркуусулукъ жаны бла федеральный службасыны Къабарты-Малкъар Республикада Управлениясыны таматасы (Комиссияны председателини орунбасары)

Къабарты-Малкъар Республикада ич ишлени министри

Россей Федерацияны Гражд. кыоруюлауу ишлери, кыйын болумла эмда табийгъат кыйынлыкыла хаталарын кетериу жаны бла министрствосуну Къабарты-Малкъар Республикада Баш управлениясыны таматасы

Жууапха тартылганланы терсликлерине жолуктуруу жаны бла федеральный службаны Къабарты-Малкъар Республикада Управлениясыны таматасы (ыразылыгына керек)

Россей Федерацияны Наркотиклени сатыуга эм юриютуюге контроль этиу жаны бла федеральный службасыны Къабарты-Малкъар Республикада Управлениясыны таматасы

«Россей Федерацияны Къоркуусулукъ жаны бла

федеральный службасыны Къабарты-Малкъар Республикада Чекчи управлениясы» федеральный кыарал казна учрежденияны таматасы (ыразылыгына керек)

Россей Федерацияны Охрананы федеральный службасыны Къабарты-Малкъар Республикада Энци связь эм информация жаны бла арасыны таматасы

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели (ыразылыгына керек)

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствону Председатели (ыразылыгына керек)

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны Администрацияны таматасы

Россей Федерацияны Следствие комитетини Къабарты-Малкъар Республикада Следствияны таматасы (ыразылыгына керек)

Сюд приставланы федеральный службасыны Къабарты-Малкъар Республикада Управлениясыны башчысы (ыразылыгына керек)

Къабарты-Малкъар Республиканы Экономика эм жамауат кюркуусулукъ жаны бла советини секретары

Жокълау

Къайгырыулукуну жарыгы

Хар жылдача, быйыл да «Единая Россия» политика партианы регионда толтуруучу комитетини башчысы Татьяна Канунникова Черек районну администрациясыны таматасы, партианы анда бёлюмоню председатели Мокьсаланы Кемал бла Бабугентини кадет школуна баргандыла. Ала мында окугъанлагъа, огьупулукъ, саулукъ, насып тежеп, сауғала бергенди.

Республикабызны, кыарлыбызны да тамблагыны кюносисиз. Юйюгюсюню, туугъан

элигизни, ата журтугъузу суюнюгюз. Жангы жылда окууугуызда, аскер хазырлауда жетишимли башчысы Татьяна Канунникова Черек районну администрациясыны таматасы, партианы анда бёлюмоню председатели Мокьсаланы Кемал бла Бабугентини кадет школуна баргандыла. Ала мында окугъанлагъа, огьупулукъ, саулукъ, насып тежеп, сауғала бергенди.

Республикабызны, кыарлыбызны да тамблагыны кюносисиз. Юйюгюсюню, туугъан

КЪУОНЛАНЫ Эмирия.
Черек районну администрациясыны пресс-службасы.

КъМР-ни Парламентинде

КъМР-ни Парламентинде ор болган жыйылыу башхаларды малы эди. Депутатла кеслери лангандыла, башхаланы да кёргендиле.

Къуанчлы жумушну башлардан алгъа Парламентни Председатели Чеченланы Ануар, келгенлеге айланып: «Ма сизни жигер урунуугъуз, ишигизде жетишмлеригиз республика ёсюп барганын неден да иги кёргозтедиле», - деп чертгенди.

Кеслери да башхаланы да сыйлагъандыла

Ол быйыл республиканы законла чыгарыуучу органыны 75-жыллыгы, Парламентни уа 20-жыллыгы белгиленгенлерин эсге салып, жалаңда арт төрт жылны ичинде 500-ден артык закон жарашдырылып къабыл этилгенлерин белгилегенди. «Аланы асламы экономиканы битеу сфераларын айнтыуу бла байламдыла. Депутатла предпринимательге себеплик этиуге, халкны къолайын иглендириуге артыкчада улуу эс буралдыла», - дегенди.

Ануар Ахматович, битеудуния кризисни къыйыры бизге жетмей къалмагъанын айтып, аны хатасындан законлага тозетиуле кийрирге тошгенин айтханды. Аллай болумдада республиканы казаксын толтурурга керек эди да, ол борч, башха регионлага къараганда, аман тамамланмагъанды, дегенди. «Анда уа сизни къыйыныгъыз айтып айтмазча уллууду. Аны ючюн сизге Парламентни, республиканы Башчысыны, Правительствоу суну да атларындан жорек ыразылыгъымы билдиреми. Сизни хайырыгъыздан Къабарты-Малкъар айныуу жолу бла мындан ары да ма алай алжаусуз барлыгъына ийнанам», - дегенди.

Андан сора саугъалаула башлангандыла. Къабарты-Малкъар Республиканы къырал саугъалары эмда КъМР-ни Парламентини Сыйлы грамоталары, аны Башчысыны Ыспас къагъытлары да битеу да эллиден артык адамга берилгенди. Къабарты-Малкъарны законодательствосун иглендириуге уллу къыйын салгъанлары, Парламентни ишин жалчытыуда бет жарыкълы урунганлары ючюн, республиканы законла чыгарыуучу органыны 75-жыллыгы эмда Парламентни 20-жыллыгы бла байламлы депутатланы эмда Парламентни Аппаратында къуулуук этгенлени уллу къауумуна Къабарты-Малкъар Республиканы

Сыйлы грамотасы берилгенди. Анга тийишли болгъанлары араларында «Минги-Тау» журналны баш редактору Додуланы Аскер да барды.

Парламентни Председателини орунбасары Татьяна Саенкога уа «Къабарты-Малкъар Республиканы билим беруиюноу сыйлы къуулуучусу» деген ат аталганды. Экономика политика, энчи иелик эмда предпринимательство жаны бла комитетни таматасы Сафарби Маремуков Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы экономисты болганды. Парламентни Аппаратыны праволу управленийыны башчысы Аслан Хамуковха уа «Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы юристи» деген ат аталганды.

Законла чыгарыуу ишеги тири къатышханлары, Къабарты-Малкъарны законодательствосун иглендириуге юлюшлерин къошханлары ючюн бир къауум адам КъМР-ни Башчысыны Ыспас этююнне тийишли болганды, ол санда законла чыгарыуучу органын ветераны Къулбайланы Чомай, Спорт эм туризм жаны бла комитетни председатели Сумайланы Ахмат.

Россей Федерацияны Федеральный Жыйылыууну Федерация Советини бла Къырал Думасыны председателлерини Ыспасларына уа КъМР-ни Правительствоуноу Председателини орунбасары Ирина Марьяш бла «Денеб» фирманы генеральный директору Мухамед Шибзухов тийишли болгандыла.

КъМР-ни Парламентини Сыйлы грамотасы бла да бир неча адам саугъаланганды, ол санда Къабарты-Малкъар Республиканы Конституция судюноу председатели Геляхланы Абдуллах, «Кабардино-Балкарская правда» газетни баш редактору Арсен Булатов, Федеральный налог службаны Къабарты-Малкъар Республикада Управленийыны Нальчик шахарда 1-чи номерли

инспекциясыны право бёлююнне таматасы Хочуланы Валериан, РФ-ни Юстиция министрствосуну КъМР-де Управленийыны таматасыны орунбасары Догучаланы Аслан.

Чечен Республиканы Парламентни да Къабарты-Малкъарны законла чыгарыуучу органыны депутатлары Гелястанланы Ахматны, Сергей Карнышны бла Мокъаланы Русланны кесини Сыйлы грамотасы бла саугъалаганды. Ала да алага ма бу жыйылыуда берилгенди.

КъМР-ни Парламентини Председателини Ыспас къагъытларына тийишли болгъанла да бу жол кеп эдиле. Аланы араларында урунуу ветераны, эл миолдек эллиден артык заманны ишлеген эмда Парламентни Председателинде Жамауат советини члени болуп турган Шомахов Юрий Аслангеревич да бар эди.

Саугъаланганданы атларындан да ма ол сёлешгенди. Акъсакъал республикада алгъын миллетлени юлешу болмагъанын, ол иги төрени мындан ары да бардырырга кереклисин айтырып айтханды. «Парламентни депутатлары Къабарты-Малкъарда бирлик сакъланр ючюн, къолларындан келгени этгенлерин керюп турама. Республиканы оючулары, депутатла да улайгъан адамлага артыкча сакъ болгъанлары ючюн алага бек ыразыма», - дегенди.

Ахырында Чеченланы Ануар саугъаланганданы эмда къуанчлы жыйылыуга келгенлени да жуууккълаша тургъан Жангы жыл бла алгышлагъанды, алага саулук, насып да тежегенди, КъМР-ни бла Россейни айныуна себеплик этген ишлеринде андан да уллу жетишимле болдуруларын сюйгенин билдиргенди.

ТЕКУЛАНЫ Хауа, Суратны ХОЛАЛАНЫ Марзият алганды.

«Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясына тозетиуле кийириуноу юсюнде» Къабарты-Малкъар Республиканы законуну проектини юсюнде

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини БЕГИМИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентни **бегим этеди:**
1. «Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясына тозетиулене юсюнде» Къабарты-Малкъар Республиканы законуну Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатларыны къаууму кёргозтген проектин биринчи окуллууда къабыл кёрюрге.

2. Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Законодательство эм къырал къурулуш жаны бла комитети бу законопроектни анга этилген эсгертиулене, тозетиулене эм ахыр оюмлары эсге алыуу бла жангыдан жарашдырырга эмда аны экинчи окуллууда Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини къарауна берирге борчул этиледі.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели ЧЕЧЕНЛАНЫ А. Нальчик шахар, 2013 жылда 24-чю декабрьде, №1792-П-П

«Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатларыны Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысын айырыуу жорукъларыны юсюнде» Къабарты-Малкъар Республиканы законуну проектини юсюнде

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини БЕГИМИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентни **бегим этеди:**
1. «Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатларыны Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысын айырыуу жорукъларыны юсюнде» Къабарты-Малкъар Республиканы законуну Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Законодательство эм къырал къурулуш жаны бла комитети кёргозтген проектин биринчи окуллууда къабыл кёрюрге.

2. Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Законодательство эм къырал къурулуш жаны бла комитети бу законопроектни анга этилген эсгертиулене, тозетиулене эм ахыр оюмлары эсге алыуу бла жангыдан жарашдырырга эмда аны экинчи окуллууда Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини къарауна берирге борчул этиледі.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели ЧЕЧЕНЛАНЫ А. Нальчик шахар, 2013 жылда 24-чю декабрьде, №1794-П-П

Оюм Сейрлик материалланы дерследе да хайырланам

Багъалы редакция! Мен «Заман» газетибизни эрттегили окуучусума. Аны алмай бир жыл да къалмагъанма. Устаз болуп ишлегени себепли анда басмаланган ахшы, юлгогъ тийишли адамланы юслеринден хапарланы дерследе да хайырланам.

Алай менден да бег аюй таматабыз, бир харфын къоймай, аллындан башлап ахырына дери окуйду. Бизни элде аллай окуучула аз тоюлдуле. Иги статьяланы юслеринден ныгышда да айтадыла, телефон бла сёлешип, бир бирлериниз да билдирдиле.

Бир къауум миллетни ёз тиллеринде чыкъгъан газетлери жокъду. Бизни уа «Заманыбыз» барды. Кюн сайын анга аллай бир материал, суратла мажарып, аланы хазырлап, жарашдырып, эрфема уруп тургъанлага жорегимни теренинден уллу Ыспас этеми. Келе тургъан Жангы жыллары бла алгышлайма. Ахшы муратлары толсуна! Юйюрлеринден, жашауларындан къуансынла! 2014 жыл халкъыбызга, къыралыбызга да огъуру болсу!

Бир аз да амалы болгъан а «Заманга» жазылайык. Ёз тилибизде басмаланган журналлага да уллу кёллю болмайык. Ала бизге деп чыгадыла. Биз аланы алайык, алага ие болайык.

КЮЧМЕЗЛАНЫ Валентина. Бабугент эл.

НАМЫСЛАУ

Тёрт предпритиябызны продукциясы - Россейни 100 айырмалы товарларыны санында

Юрий Коков Жангы жылны байрамыны аллында качество жаны бла иги продукция жарашдырыган предпритиялары атларын белгили этиу иги төре болганын чертгенди. «Биз бюгюн халкъга керекли жумуш этгенлени хурметлерге жыйылганды. Быллай саугъалаула сизни мындан ары да хайырлы ишлерге кёлпендириле деп ышанам. Правительство уа сизни маганалы ишигизде болушханлай турлукуду».

Ызы бла саугъалаула башланганды. КъМР-де Сертификация араны таматасы Юрий Шурдумов Юрий Коковну республиканы Башчысыны къуулууна киришгени бла алгышлагъанды эмда Къабарты-Малкъарга тынчылык бла мамырылык тежегенди. Алай бла «Россейни бек иги 100

Къабарты-Малкъардан төрт предприятие «Россейни бек иги 100 товары» деген конкурсну лауреатлары болгандыла. Аланы бу жеттишимлери бла КъМР-ни Башчысыны къуулууну толтурган Юрий Коков Правительствоуноу юйюнде къуанчлы халда алгышлаганды.

товары» деген конкурсну лауреатлары «Жако» кондитер фабрика чыгаргъан «SABI» конфетле, «Нальчикский» сют завод жарашдырган къакъсытылгъан «Кабардинка» бишлак, «Кавказкабель» этген кабель ызла эмда «Кавказ» санаторий болгандыла.

Бу конкурсну жети дипломатны арасында уа Прохладныйде Ленин орденли ремонт-механика завод да барды. Анга Атырызланы Исмайыл таматалык этеди.

Къабарты-Малкъарны Башчысыны

качество жаны бла саугъасын, айтханыбызча, жыйырма предприятие алганды. Ол санда «Жако», Нальчикни сют заводу, Прохладнада ётмек завод, «Чайка», «Кавказ» санаторийле, «Фруктовый сад» кафе, Чегемни фореаль ёсдюроучо предпритиясы, «Нальчик» халыуа завод.

Саугъалангандыла дипломларын эмда кубокларын бергенден сора Юрий Коков жыйылганданы энта бир кере алгышлаганды. «Мындан ары да айнып, халкъла аралы даражага чыгарсыз деп ышанам. Анга

уа бизни битеу онгарыбыз бардыла», - дегенди.

Ахырында жыйылгандыла барысы да бирге суратла тошгендиле. Тюбешууге федеральный инспектор Алексей Вербицкий, КъМР-ни Правительствоуноу Председатели Константин Храмов эмда министрле къатышхандыла.

Къабарты-Малкъарны Башчысыны продукцияны качество жаны бла саугъасы 2002 жылда тохташдырылганын айтырчды. Аны башламчылары КъМР-ни Правительствоу эмда КъМР-де Стандартизация эм метрология жаны бла къырал регион арасы болгандыла.

ТИКАЛАНЫ Фатима

КОНКУРС

Низамны кючлендириуге
юлюш кыошханлары ючюн

Бу кюнде КьМР-ни Асламлы информация органла, жамаут эмда дин биригиуле министрствосунда «Бек иги дружина» деген конкурста хорлаганланы сауғалагандыла. Министрни күүлугун толтурган Мухамдин Кумахов Кьабарты-Малкьарны эм айырмалы дружинниклерине сауғала бергенди. Бек иги Бахсан районда Кременчук-Константиновское элни халкь дружинасы саналганды. Дружинниклени арасында уа Колодяжный Владимир Петрович айырмалы болганды. Экинчи жерге Прохладна райондан Солдатское элни дружинниклери чыкыгандыла. Аланы арасында бек иги Котепахов Алихан Хазреталиевичди. Ючюнчю жерни уа Терек шахарны халкь дружинасы алганды. Анга уа Купшинов Виталий Юрьевич башчылык этеди.

Мухамдин Кумахов право низамны тохташдырыуга кыйын салган жашлагыла бла кызылагыла ыспас этгенди, аланы келе турган Жангы жыл бла алгыш-

лаганды. Ызы бла былай айтханды: «Право низамгьа бузуклыкь этилмезине жамаутны тири кьатышханы эм профилактика ише кыйын салганы бюгюнлюкде керек болуп турады. Мындан арысында да хар элибизде, шахарыбызда ариу адет, низам болуруна эмда Кьабарты-Мал-

кьарыбызны мамырлыкьда, ырахатлыкьда жашарына бирден кыйгырайыкь», дегенди министр.

Марина ГЕДГАФОВА,
КьМР-ни Асламлы информация органла, жамаут эмда дин биригиуле жаны бла министрствосуну пресс-службасы.

ЖЫЙЫЛЫУ

Элни гаражасын кетюрсенлени тийишлисича кёрсендиле

Бу кюнде битеу дуняда да Жангы жылгьа тубеуню кьуанчлары этиледи. Итогла чыгарыу эм алчыланы сауғалау да ахшы тереге айланганды. Хасанияны маданият ююкюнде да эллиге деп байрам кьуралганды. Анга кьартла, жашла, сабийле да кеп санда келгенди.

Былай жыйылула бу жолгьа дери да бола тургандыла, алай бу аладан айырмалы эди. Не бла? Билим беруге, спортха аслам эс белген абаданланы, айырмалы

КьМР-ни Парламентини депутаты Додулары Аскер, 2-чи номерли шахар клиника больницаны баш врачы Ботталаны Хадис, Черек районну администрациясыны физкультура эм спорт жаны бла бөлкюню таматасы Герийланы Хусей, шахар Советни депутаты Моллаланы Алим, Битеусоюз жаш тейлю студент советни координатору Ботталаны Жамал.

Сумайланы Ахмат бла Додулары Аскер а, сахнагьа чыгып, жыйылганланы келе турган

болгандыла. Спортда бек иги жетишимле болдурганлагыла эм спортчуланы юйретиуге кыйын салганлагыла уа багылы сауғала жетгенди. Аллайланы араларында, энци чертилип, 16-чы номерли орта школну директору Кьайгырмазланы Сюлемени, тренерле Гузойланы Ибрагимни, Жаболаны Алиханни, Муусуланы Исмайылны, Мисирланы Илиясны да атлары айтылганды. Саугьаланы Билим беруге эм илму министрствода аскер эм патриот ниетде юйретиу жаны бла бөлкюню баш специалисти, спортну экстремальни торлолерини президентни Чабдарланы Тимур бергенди.

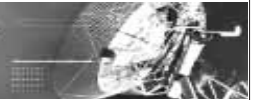
Жашуулары Башир а Нальчик шахарны администрациясыны атындан элде культурада ишленгенди, ол санда Геляланы Рустамны, Кьарчаланы Марзиятны, алгышлаганды. Тренерле Ажоланы Ахметни, Азаматны, Ибрагимни, Ахметланы Солтанни, Мисирланы Эльдарны, Кучменланы Иналны, Кьартлыкьланы Ибрагимни, Ажоланы Юсюню, Кьараланы Асланы сыйларын а элни администрациясыны башчысы кёргенди.

Ингирде элни алгынны башчылары Зокаланы Артурун, Фрииланы Рамазанни атлары да эсгерилгенди. Биринчи айтылганны жашы Мухаммат спорт бла юч жылны ичинде кьаты корешгени, хар эришуден да хорлам бла кьайтханы ючюн махталганды эмда ахча бла саугьаланганды.

Хасаниячыланы Герийланы Хусей да алгышлап сёзлешгенди. «Сизни бу ариу элигизде спорт бла кореширге аламан онларыгыыз, бек иги тренерлеригиз бардыла. Школугуз, Маданият юююгуз да бир да кийиге сукьнамзаландыла. Алай бла Хасанияда спортда, билим алыуда, культурада, искусствода да хунерли, фахмулу да адамланы ёсдорюрге болукьдула, жалаанда ол затлагыла ата-анала аслам эс бурсула», дегенди.

Байрамны бютюн жакьыз этгенге уа республикабызда, андан тышында да атлары кеп белгиле жырчыларыбыз Тёпелланы Алим, Муусуланы Руслан, Жашуулары Башир, Холаханланы Кьайсын, Аталаны Аздор, «Басият» тепсеу ансамбль болгандыла.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Шимал Кавказ
кюн сайынТауукь эт чыгарган завод
ишлеп башлаганды

Ростов областьда аш-азыкь промышленностьда, проблемалары кеп болган кьанатлы этни чыгарган «Оптифуд» завод 1,5 жылны тургандан сора келир жыл январьда ишлеп башларыкьды. Аны юсюнден ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине регионну губернаторуну орунбасары – эл молк эм аш-азыкь министр Вячеслав Василенко айтханды.

Аны оюмуна кере, эт чыгарыу быйыл 15 процентге азайганды, бек алгьа «Оптифудда» проблемала чыкыганлары ючюн. Заводну алты производство майданчыкларыны ишлери 2012 жылда октябрде тохтаган эдиле. Компанияны башчылары айтханагьа кере, ол торлю иш айландырылган ахчаны азлыгыны хатасындан болган эди. Алай областны башчылары айтханагьа кере уа, предприятяда кьытыкь менеджментни ишинде кемчиликле ючюн болганды. Алай бла уа 3 минг адам ишиз кьалган эди, предприятяда иш хакьдан ёнкю 200 миллион сомгьа жетгенди.

Самолётланы учуларыны
ышангылылыкьлары жалчыта

Север Осетияда «Радуга» заводда россейли авиацияда хайрланьлыкь метеоборудованияны чыгарыу башлагандыла. Аны хайры бла тегерекде 250 километр узаклыкьда метеоболумланы билрге онг чыгарыкьды. Аны юсюнден ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине республиканы Промышленность эм транспорт политика министрствосунда айтхандыла.

Кьоруулануу промышленностьда 35 жылдан артык заманны ишлеген предприятие 2014 жылгьа 200 миллион сом багьасы заказла алганды, ол а бирси жылдагьындан эсе, эки кереге кёпдү. Предприятя алгын жалаанда бир-бир элементлени эм деталаны чыгарыуучу эди. Энди уа анда ахыргы продуктуну – метеолокаторланы чыгарыу башлагандыла. Аны кесини энци электрон управлениы барды. Ол а граждан эм аскер самолётланы учуларыны кьоркьусузлыкьларын жалчытады.

Дагыстанда –кюн электростанция

Дагыстанда багьасы 1,5 миллион евро болган Каспийюн электростанция ишлеп башлаганды. Ол а Россейде алай биринчи уллу проектди, дегенди «РусГидро» компанияны регион филиалыны таматасы Тимур Гамазатов.

– Электростанцияны кючю 5 минг кВт-ды. Бусагьатда бир жылда битеулю кючю 1,5-ден 1,8 миллион киловаттха дери болган электростанцияны жалаанда биринчи этапы ишлеп башлаганды, дегенди Гамазатов. – Объектни экинчи кезиу хайрланьлыкьда 2014 жыл майда бериликди.

–Шёндюю дуняда адам уллу энергияны экология жаны бла таза источниклерин хайрланьлыкьга керек болуп турады, дегенди республиканы премьер-министри Абдусамод Гамидов. – 2014 жылда энта да эки кюн электростанцияны хайрланьлыкьга берирге деген умут барды.

Сочиде – миллет кийимлени коллекциясы
Адъегьадан модельер-дизайнер Сусанна Макурова Сочиде миллет кийимлени эки проектин «Черкесский двор» эм Валентин Юдашкини «Модный двор»-деген проектлени кёрпюзторюкю. Аны юсюнден ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине коллекцияны автору кеси айтханды.

Кёрпюзтоуле Сочиде черкес культура комплекседе Олимпиаданы конлери болган кезиуде бардырылыкьдыла. Макурова белгиле «алтын» коллекциялары – адылганы тарыхлары эм фольклорлары бла «Черкешенка» эм «Ашеме» коллекциялары – кёрпюзторюкю. Алада кюн сайын хайрланьлыкьган жюн кьумачладан, кьалын трикотаждан, кийилден, териден тигилген кийимле болукьдула. Ол кийимлени жырчы Сати Казанова кийип чыгарыкьды.

Кёрмючде-совет жылланы темасы

«Жангы жыл: совет тема» деген аты бла Астраханьда Борис Кустодиев атлы юй-музейде ачылган кёрмючде энци иелени коллекцияларыны 200-ден артыкь экспонатлары кёрпюзюлгенди. Анда болган саугьа затла, выпелле, призле эмда ёлка илляула, карнавал костюмла, шokolод чулгьаньучу кьагытла, суратла эм бир кьауум раритет зат озгьан ёмюрню 50-чи – 80-чи жылларын ишленген дрезден илляула да кёрюнеди.

Кеп заман озгьанлыкьга, ала бетлерин арталында тас этмегенди (онмагьандыла),»- дейди ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине юй-музейни заведующий Анна Егорова.

Сабийлени келтириучу аистге – эсгертеме

Волгоград областда перинатальни арада истини эсгертемесин ачхандыла. Эшикде асыры сууукь жел болгьаны себепли алайгьа адамла кеп келмеген эдиле. Болсада араны алты этажлы мекамьны терезелеринден бола турган ишлеге бек кеп адам кьарай эди- сабийли эм анала энди болукь тишируула, кеп санлы медицина персоналда.

Арада постаметини юсюнде энди кеп кьалмай 3 метр бийиклиги болган аист сюеледи. Ол а, ауузу бла кьабып, арасында сабийкь олтурган кьол жауукьну сакь тутады. Скульптура ичинде темири болган пластикден ишленгенди, доммакь бетлиди.

Азаматланы Кьайсын Кьайгырмазланы Сюлемени сауғалайды.

окугьган школчуланы эмда спортда жетишимле болдурган жашланлы бла кьызыланы хурметленгенди.

Элни администрациясыны башчысы Азаматланы Кьайсын бу байрамны кьураугьа уллу себеплик этген жашлагьа жюрек ыразылыкьын билдиргенди. Ала кеп болгьанларын чертип, жалаанда бир кьауумуну атларын туура этгенди, ол санда Шауаланы Илиясны, Моллаланы Алимни, Забакьланы Зейтунну, Кьараланы Расулуну, Шауаланы Эльдарны.

Андан сора «Минги тау» юлголю сабий тепсеу ансамбль «Тауланы тепсеу» бла сахнагьа чыкыганды. Ингирни бардырхан Аталаны Аздор а, залда торлю-торлю кьулукьлада ишлеп, элни атын иги бола айтдырган жашла бла кьызыла олтурганларын билдиргенди. Аланы атларын да айтханды: КьМР-ни Парламентини Спорт эм туризм жаны бла комитетини председатели Сумайланы Ахмат, поэт, «Минги-Тау» журналны баш редактору,

Жангы жыл бла алгышлап, хычыуун жумушну да толтургандыла. Белгиле тренер Ажоланы Юсюню Кавказда Илмула академияны «Кавказда мамырлыкь эм гуманизм ючюн» деген майдалы эмда Лермонтовну юбилей майдалы бла бирге белгиле орус поэтни малкьар тилге кёчюрюлген назму китабын да бергенди.

Ызи бла озгьан жылда бек иги окуп, стипендиялагьа тийишли болуп турган жашла бла кьызыла, ол санда Надежда Макаренко, Бёзоланы Лейля, Шунгарланы Ислам, Нёгерланы Альберт, саугьалангандыла. Жетишимли спортчу Муусуланы Исмайылгьа, тренерле Мисирланы Илиясгьа, Ажоланы Юсюню поэт Отарланы Керимни юбилей майдалы берилгенди.

КьМР-ни Билим беруге эм илму министрствосуну, элни администрациясыны да сыйлы грамоталарына бла эсде кьаллыкь саугьаларына да кепле тийишли

КОНФЕРЕНЦИЯ

Чингизни бийиклиги

Бу кюнде битеу дуняны жамауты белгили кыргызлы жазыучу, торлю-торлю кырал саугаланы лауреаты Чингиз Айтматовну 85-жыллык юбилейин белгилегендиге. Анга жоралап, СКГИИ-де, профессор Эфендиланы Салих кырап, «И долше века длится день» деген Халкыла аралы конференция бардырылганды.

Республикабызны, аны тышында да, белгили адамларыбызны чыгармачылыкларына дайым да эс бурган алимни быллай тубешиулеру магыаналы, бийик даражалы халда ётуочулерин биз барыбыз да билебиз, кыйын, улуу иши ючюн таматагга ыспас этебиз. Аны юсюнден окуу юню ректору Рахайланы Анатолий да айтханды. Сора, Салих Ибрагимовичи озган юбилейи бла алгышлап, институту атындан бу жаны бла бардырган тинтиулеру ючюн сыйлы грамота бла саугалаганды. Анда ишлеген Наталья Гасташева, Людмила Шауцкова да, ол алгышлагга кышула, профессорну сыйлы кёргенлерини юсюнден хабарлагандыла.

Конференцияда эм алгга докладдын Эфенди улу этгенди. Ол, Айтматовну битеу дуняны адамы болганын белгилей, былай дегенди: «Жазыучу кеп жерде аты махтау бла айтылганлыкыга, аны жаны-кяны да ёз адамлары бла бирге болганды. А. Мар айтханыча, культураны тарыхында Пушкин - Россейни, Гёте - Германияны, Байрон - Англияны, Акутагава - Японияны, Лорка - Испанияны, Айтматов а Кыргызны белгилеген закийлеча кыаллыкдыла.

Чингиз Торекулович суратлау литературга «манкурт» деген ангыламы кийиргенди. Ол нени да унутуп, эсин ташлаган адамны белгисиди. Бусагытда жамаут

сюегенини себебинден да болур. Аны юсюнден Махмуд Къашгарлы атлы Халкыла аралы сауганы лауреаты Беппайланы Муталип да айтханды.

Ол кеси да жазыучу бла бир

юсюнден билдиргенди. Экинчи повестьге кёре, 1967 жылда Улуу театрда алапат балет да салыннганын энчи белгилегенди. «Айтматовну сыраткалы повестлеринден лирикалы халкыга бек жуууктула. Алада баш жигитлери игилгиге итинген, тюзюкно сюегенле болганларыны себебинденди ол. Къулий улуу назмуларында ариулык - ол жашауу бетиди. Ол шарт Айтматовну прозасында да барды», - деп жаш тёлуюн быллай чыгармаланы юлгюсюнде юйреткен кыйыматлы, керекли да дерс болганын белгилегенди.

Конференцияда жазыучу эм аны чыгармачылыкына кез кырамларын Миллет библиотеканы ишчиси Махийланы Азиза, профессор Мусукаланы Борис да ачыклагандыла. Жыйылганлагга Кёндөлөнни 2-чи номерли шолуну устазы Улакъланы Хадис кыргыз тилде докладдын, назмуларын да алапат окуганы хычыуун кёрюнгенди. Не десек да тамата тёлуюн генетикалы эслеринде азиялы халкъланы маданиятлары, адабиятлары да жылуу эсгерича кыалгандыла.

Трамланы Люба уа келгенлини, домбрада, кыл кёбүздө да согып, эки тилде да жырлап къууандырганды. Ол кезиуде залда улуу кёллөлей кыалганла болмагандыла. Конференциядан сора «тёгерек столу» уа Эфендиланы Фуад алапат тап бардырганды. Жыйылган материаллагга кёре докладланы жыйымдыгы да басмаланганды.

ЖАНГОРАЗЛАНЫ Нажабат.
Сурат авторнуду.

жууук-ахлуну, адет-тёрелени унутханадан болганы жазыучуну бютюнда бек жарыстханды.

Кыргызны биринчи президенти Аскар Акаев да, акыйманны хурметин кёрюп, Швецианы патчахына кьонакыга биргесине алып барганды. Ол а белгили жазыучуна жашау эм чыгармачылык жолуну юсюнден хабарга тынгылагандан сора, сейирге кыалып, Чингиз бла энтта тубеширге сюегенин билдиргенди.

Къулийланы Къайсын Айтматовну чыгармалары битеу дуняда белгили болганлыкыга, аланы автору бек адепли, огурулу адам болганын чертгенли турганды».

Белгилесича Чингиз орус, кыргыз тилде да бирча тап жазалганды, алапат халпарчы да болганды. Ол, ёз тилинде сёлөшө, макъамча эшитилгенди, дейдиле аны бла тубешгенле. Бу жазыучу халкын, миллетин бек

кере тубешип кыалмаганы себеппи аны юсюнден кеп сейир зат билдиргенди. Сёз ючюн, Беппай улу кырап, Айтматовну «Студенческий меридиан» журналны жууалпы секретары Юрий Ростовцев, белгили литераторла, художникле да кыатышып тубешиу болганды. Ол интервьюда закий кесини сабийлигини, атасыны, Къулийланы Къайсын, Расул Гамзатов эм бирси белгили адамла бла шухёлгуну юсюнден тынгылы хабарлаганды. Аны ахырында, Муталипге ыразылыгын билдире, кесини автографы бла алапат суратын саугалаганын да билдиргенди поэт жыйылганлагга.

Устаз Жангоразланы Лиза уа «Материнское поле», «Тополёк мой в красной косынке», «Верблюжий глаз» деген чыгармалада авторну философия кез кырамына, адамны квадырына, аны жашауда жерине улу эс бурганыныны

ФЕСТИВАЛЬ

Назмула айтышыу

Озган шабат кюн Долинске мемориалда Нальчикни эм аны тийресинде эллени шолларны окуучулары араларында «Халкымы кьадары-мени кьадары» деген ат бла Отарланы Саидни чыгармачылыкына аталган назму эришу бардырылганды. Андан сора да, ала поэтти назмуларына кёре суратла ишлегендиге, сочиненияла жазгандыла.

Бу огуурлу конкурса алчылары билер ючюн, жюри да къуралганды. Аны ишине тау тилден устазла Малкъарланы Нуржан бла Эндрейланы Халимат тири кыатышхандыла. Тубешиуюн мемориалны директору Теммоланы Фаризат ачханды эм бардырганды. Ол ары келгенли жюри бла шагырей этгенди эм бу ишге тынгылы эс бурурларын тилегенди.

Алгга Нальчикни биринчи номерли шолуну келечилери чыадыла. Эм алгга назмуу Баймуратланы Карина айтады. Ол кеси да акъ бегенектик кибиб ариучук, тизгинчилик. Ауазы уа тау суучугуна ушаш тынгырадуук.

Танзияла бла Амина - аны тамата эгечери эдиле. Ала эм ол шолдан Холамханланы Тимур бла Къулбайланы Ислам

да назмуланы ариу айтадыла. Сау болсунла аланы юйреткен устаз Кьонакъланы Люба, аталары-аналары да.

Вольный Ауулда онжетинчи шолдан Саидни назмуусун Къарчаланы Рустам бек иги окуганды. Аны устазы Эндрейланы Халиматды. Кырча улу быллай эришулеге кыатыша -кыатыша турады. Хар заманда да алчылары санындады.

Нальчикни тёртючю шолуну малкъар тилден устазы Газаланы Света да къауум сабий келтиредди. Аланы араларында энчи белгилеп айтырчалары бешинчи классны окуучулары Байсыланы Амина бла Шаманланы Амина эдиле. Кызчыкыла поэтни халкы чыгармачылыкыга кёре жазылган «Къайсы улуду» деген жомагын айтадыла. Чыгарманы, жетген артистле, магыанасына кёре, кьолларын да жайып, андан а кыайсы улуду деп, соруулу къараганлары, сёзсюз, барыбызны да сейирсиндиргенди. Байсыланы Амина мемориалда бардырылган быллай ишлеге дайым да кыатышханай турады.

Бир-бир атала, анала сабийлерин быллай эришулеге, тубешиулеге барырларын сый-

мегенлери, айхай да, устазланы бек жарыстады. Байсы энтта да болушады, биргесине келгенлей да турады.

Аладан сора да, жюри 23-чю шолуну окуучулары Текуланы Диананы, Аппайланы Тахирни, 6-чы шолдан Аттоланы Аиданы, тогузунчу шолдан Этезланы Мариямны эм башхаланы белгилегенин айтыргыа боллуктуду. Былайда дагыда бир затха эс бурайык. Мемориалда бардырылган тубешиулеге жылдан-жылга устазла, окуучула да игиден-

иги хазырланып келедиле. Бу жол да алай эди.

Ол кюн мемориалда жыйылганла келгенле поэтни назмуларына, жомакларына энтта да бир кере тынгыладыла, атын иги бла эсгердиле. Бу ишни тамамлаган Теммоланы Фаризатча, Улбашланы Сафиятха эм окуучуланы хазырлаган устазлагга Байдаланы Сакинатча, Жеттеланы Светага, Жанатайланы Аслиханга, Эндрейланы Халиматха улуу ыспас этерчады.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Оноу

Рособрнадзор 2014 жылга ЕГЭ-ни кюнлерин ачыкылаганды

Билим беруу сферада надзор этиуде (Рособрнадзор) кырал экзаменни кыйыр жылда расписаниясын кыбыл этгенди. Ол документ «Известия» газетде барды. Школчула ол экзаменни болжалындан алгга, 21-чи апрельде, берип башларга боллуктуду, алай жаланда орус тилден. Тыш кыраллы тилден, географиядан, химиядан, тарыхдан экзаменлени уа 24-чю апрельден башлап берирге боллуктуду. Математикадан экзамен а болжалындан алгга 28-чи апрельде берилликди.

Информатикадан, биологиядан, обществоведениядан, литературадан эм физикадан экзаменлени уа школчула 5-чи майда берилликди. ЕГЭ экзаменлени берууну баш кезиуюне май ай саналады. Бек алгга географиядан эм литературадан экзаменле 26-чы майда бардырыллыкдыла. Орус тилден борчул халда экзамен 29-чю майда боллуктуду. Тыш кыраллы тилден эм физикадан биринчи бир кырал экзаменле 2-чи июнда боллуктуду. Андан сора уа 5-чи июнда школчула борчул халда бериллик экинчи экзаменни математикадан ол кюн берирге керекдиле. 9-чу-11-чи июнда уа информатикадан, биологиядан, тарыхдан, обществоведениядан эм химиядан экзаменле берилликдиле.

ЕГЭ-ни берирге, сылтаула чыгып, биринчи кере экзаменге келмеген окуучулагга резерв кюнле 16-чы-20-чы июнь боллуктуду. Окуучуга экзаменни экинчи кере берирге деп белгиленген кюнле 7-чи-16-чы июльга дери конледиле.

2013-2014 окуу жылда Бир кырал экзаменлеге болжалларына эм заманларына торлениуле кийирилерге белгиленмегенди. Торлениуле жаланда надзор этиу ишледе эм ЕГЭ-ни вариантларын жарашдырыуда борурга боллуктуду, - дейди Рособрнадзорну башчысы Сергей Кравцов.

«Известияга» алгъаракыда айтханларыча, Рособрнадзор келе турган жылдан башлап, Бир кырал экзамен бардырыллык жерлеге контроль - ёнчелечю материалланы элтиуюн принциптерин торлендирерге боллуктуду. 2013 жылга дери экзаменлени материаллары экзаменле башланьрдан 3 кюн алгга бериле эдиле, ала уа Билим беруу эм илму министрствону подразделенияларында сакъланып туруучу эдиле.

Энди уа багъалы затла энчи складлагга берилликдиле, кыаты сакъланырыкдыла. Бу торлю мадарла, озган жылда экзаменлени кезиулеринде бузуклыкыла этилгенлери ючюн, чыкыгандыла. Ол жылда хар экзаменни алында интернетде экзаменлени бир-бир вариантлары жууалпы болган бланка чыкыган эдиле. Бир-бир регионда школчуланы тестлеге интернетден алынган хазыр жууалпы тергелмей кыалгандыла, жууапла интернетден кетерилген эдиле.

Павел ПАНОВ.
«Известия» газет.

Акция

Жангы жылны аллында «Полициячы Къар Аппа» деген жандау-урлукъ акция башланганды. Аны чеклеринде Россейни МВД-сыны Черек районда бѐлломюно къуллукъчулары Бабугентде кадетлени интернат школунда къонакъда болгандыла.

Хайырлы шефлик

Полициячыла кадетлеге байрам концерт кѐргюзтгендиле, быллай багъалы саугъала бергендиле: газ печь, пылесос, сурат алган аппарат, ашханага адырла. Айхай да, байрам татлы азыксыз болаллыкмы эди да!

Сабийле къуралган оюнлага бла конкурслагъа тири къатышхандыла. Къар Аппаны ролон МВД-ны ветераны, бѐлломюно начальнигини болушлукъчусу Жаболаны Жамал, Къар Къызыны уа полицияны патруль постовой службасыны энчи бѐлломюно инспектору Бѐзюланы Танзила ойнагандыла.

Черек районда бѐлломюно начальниги, полицияны полковниги Гуданланы

Руслан кадет школда окъугъанланы жуукълашып келген Жангы жыл бла алгъышлагъанды, алагъа саулукъ-эсенлик, окъууда жетишимли болууну тежегенди. Жыйылганла кадет школга шефлик этерге алгъанларыны юсюнден аны сѐзюне къууанып, къарс уруп, тюбегендиле. Бусагъатда мында 150 жаш билми алады. Ала жашау къолайлары къары-усузуракъ юйорлени сабийлеридиле. Аланы кѐбюсю ич ишлени органларында къуллукъ этууну бек жаратхандыла, аны сѐбепли полициячыла бла тюбешилеги сыйлоп къатышадыла.

КъМР-де МВД-ни пресс-службасы.

БРИФИНГ

Къууанчны бир зат да мудахландырмазча

Быллы 20-чы декабрьден башлап келир жылны 15-чи январына дери республиканы школларында, сабий садларында эмда культура учреждениларында 440 тюрлю-тюрлю къууанчы ишле бардырырга белгиленгенди. Аладан 128 битеуреспубликалыдыла. Алагъа 45 мингден аслам адам къатышырыкъды. Ол санда декабрьни 31-чи кюннде Жангы жылга къууанчы халда тюберге 45 жер бѐлюнгенди, алада боллукъ байрамлагъа

60, къазакъладан да 80 адам чыгъарыкъдыла. Аны бла да къалмай, болумга кѐре тюрлениуле этиликдиле», - дегенди ол.

«Пиротехника» операция къалай бардырылганыны юсюнден а КъМР-де МВД-ны жамаут низамны сакълауну къурау жаны бла управлениасыны бѐлломюно таматасы Къалабекланы Хажи-Даут билдиргенди. «Биз дайым да айтып, билдирип турабыз пиротехника изделияланы жалаанда эркин этилген тюкенледен сатып алырга

Жаппуланы Мажит бла Къалабекланы Хажи-Даут.

бек аздан 25000 адам къатышырыкъды.

Бу шартланы КъМР-де МВД-ны жамаут низамны сакълау жаны бла бѐлломюно начальниги, полицияны полковниги Жаппуланы Мажит министерствода бардырылган брифингде билдиргенди. Анда сѐз Жангы жылны эмда Рождествону байрамлауну кезиунде жамаутны къорккусузлугун жалчытууну эмда республиканы жеринде «Пиротехника» деген ат бла бардырылган оператив-профилактика мадарланы юслеринден барганды.

Полковник къууанчланы асламы Нальчикде Профсоюзланы культура юйюнде, Къырал концерт залда. Музыка театрда, Сабий чыгарманчылыкны къаласында, «Келишилукъно», «Абхазияны», «400-жыллыкны» майданларында бардырыллыкларын айырып айтханды. Право низамны сакъларга быйыл ич ишледе къуллукъ этгенден 1680 адам, ич аскерледен да 80-си бѐлюнгенни билдиргенди. «Керек болса, дагъыда 191 полициячы бла 100 аскери хазырыкъда турлукъдула. Адамла аслам жыйылган жерледе ЧОП-лада ишленгенден 60, халкъ дружинниледен да

кѐреклисин. Аллаи затла аланы биринчи этажларында угъай, бек башында сакъланьрга тийишлидиле. Аланы адамла жашаган жерледе, вокзалланы ичлеринде, темир жол станцияланы платформаларында, дагъыда алагъа ушаш жерледе сатарга эркин этилмейди. Дагъыда 16 жыллары жетмеген сабийлеге да берирге жарамайды», - дегенди ол.

Министерствону келечиси Къабарты-Малкъарны жеринде пиротехника сатхан 171 объект, 15852 транспорт тинтилгенин, алай бла къырал регистрациясы неда сатыу этерге эркинлиги болмай 64 адам административ жууапга тартылганын да билдиргенди. Законсуз сатхунда 402918 сом багъасы 22132 пиротехника изделе сыйырылганын, законнга бузукълукъ этген граждандла бир минг бла жарымдан эки минг сомга, жууапга адамла юч мингден тѐртге, юридический лицода отуздан къыркъ минге дери тазир тѐлерикдиле.

Ахырында ич ишлени органларында къуллукъ этген журналистлени сорууларына жууапла бергендиле.

ДАЛХАТЛАНЫ Марзият.

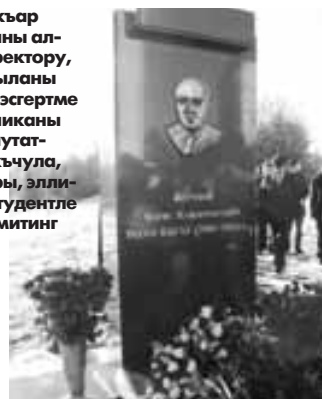
МИТИНГ

Атын иги бла сагъыннгандыла

Озган бараз кюн Къабарты-Малкъар Аграрный университетни ректоратыны аллында майданда вузну алгыннгы ректору, мындан бир жыл алгъа аманлыкъчыланы къолундан ълген Борис Жеруковха эсгерте салыннганды. Аны ачыугъа республиканы къуллукъчулары, Парламентни депутатлары, район башчыла, дин къуллукъчула, жоюлганны жуукълары, ахлулары, эллилери, тенгери, преподавательле, студентле да кѐп санда келген эдиле. Алайда митинг къуралганды.

Анда биринчи болуп бу окъуу юйюне преподаватели, алим Уаналаны Борис сѐлешгенди. Ол келгенлени бир минутну шош соелип, Борис Хажмуратовични алай эсгерирге чакъырганды.

Ызы бла КъМР-ни дин управлениасыны таматасы Хазратали Дзасежеву дууа тутдурганды. «Адам ълтюрюуча

осал ишле, жарсыугъа, тохтамайдыла. Ол а къайсыбызны да къайгы этдирмей къоймайды. Аманлыкъчылыкъга къажуу барыбыз да сюелмесек, аладан не хазна къутулгъа эдик», - дегенди дин башчы.

Университетни шѐндюгю ректору Мухамед Шахмурзов а Борис Хажмуратович башлагъан ишни ахырына жетдирип ючюн, преподавательле, студентле да къолдан келгенни аямалыкъларын, бюгюнню жумуш а аны хурметине этилик ишлени бир кесеги болганын айырып айтханды. Ол Жеруковну уллу адамлыгы болганын чертгенди. Аны ючюн алайга келгенлени барына да ыспас этгенди.

КъМР-ни Парламентини Председатели орунбасары Натби Бозиев жыйылгъанланы эслерине Борис Хажмуратович республиканы Парламентине эки кере айырылганын салганды. «Ол чынтты интернационалист, керти тенг эди. Битеу Къабарты-Малкъарны халкъына да аны жашаудан кетгени уллу бушуу эди. Студентлеге уа жалаанда ректор болуп къалмай, аталык да эте эди», - дегенди.

РФ-ни Къырал Думасыны депутаты Геккиланы Заур а Борис Жеруковну иги кесек замандан бери да таныгъанын айтханды. «Хар юйорню да аллай жашы болсун, ол керти адам эди. Андан «угъай» деген сѐзюне бир заманда да бир киши да эшитген болмаз, мен анга шагъатма. Ол манга къарындаш эди. Къайсы тилегими да толтурмай бир заманда да къалмагъанды. Чынтты жаш, ахшы баш ие, ата, шуѐх,

оночу. Ма аллай адам эди Борис», - дегенди ол.

Бушуулу митингге сѐлешгенлени араларында профессор Анатолий Кишев, студентлени профсоюз комитетлерини башчысы Нарзан Шибзухов, Руслан Хашев да болгандыла.

Борис Жеруковну татлы шуѐху Тембулат Эрканов аны адамлыгына шагъатха быллай шарт келтиргенди: «Бир жол тюбегенибизде, - дегенди ол, - окъурга, билим алырга сыйген жаш адамла бардыла, алай аланы элден бери жюрюр, мында фатар тутар онглары жокъду, деп жарсыды. Экибиз да алагъа болушур амал излейик, деп келишебиз. Ол жумушу тамамлагъынчы тынчаймагъанды.

Жеруковну жуукъларыны атындан а жыйылгъанлагъа ыразылыгын аны анасыны къарындашы Саладин Желитежев билдиргенди, аны ахлууна аллай бир намыс-сый бергенигиз ючюн сау болугъуз, дегенди.

Андан сора эсгертемеге голле салыннгандыла. Дагъыда Жеруковну аты бла фонд къуралганын, андан бек иги окъугъан студентлеге стипендия бериллигин да айтхандыла.

Аграрный университетни битеу бѐломлеринде аны алгыннгы ректору бла байламлы кѐп тюрлю ишле бардырыллыкъдыла, РАН-ны Къабарты-Малкъар арасыны экономика институтунда Борис Жеруковха жораланып халкъла аралы конференция боллукъду.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

БЕЛГИЛЕУ

Зауукълукъ тапхандыла

Прохладныни баш ълкасыны ачылууна шахарчыла уллу байрам къурагъандыла. Сабийле, жомакъларыны сыйген жигитлери бла тюбешип, жырлап, тепсел, хоровадла бардырып, эришулеге да къатышып, заманларын зауукълу ътдюргендиле. Къар Аппа уа, Кай эм Герда бла, жашчыкъланы бла къызчыкъланы Жангы

жыл бла алгъышлап, алагъа битеу муратлары толурларын тежегендиле. Байрамны ахырында уа гитчеле, абаданла да назыда тюрлю-тюрлю тюрсюню иллюминацияга къарап да къууангандыла, деп билдиргендиле Прохладна районну пресс-службасындан.

Бизни корп.

